

THEORETICAL ASPECTS CONCERNING SPECIAL LEGITIMACY OF AN OMBUDSMAN IN DISPUTES THE ADMINISTRATIVE COURT

Lecturer Ph D, Roxana DOBRIȚOIU
“Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu

ABSTRACT. IN A STATE BASED ON LEGAL ORDER, JUDICIAL CONTROL OF THE PUBLIC ADMINISTRATION IS THE MOST IMPORTANT OF CONTROL, ITS WORKLOAD AS ADMINISTRATIVE LEGAL INSTRUMENT THROUGH WHICH CITIZENS WHO EXPERIENCED STARVATION IN THE RIGHTS AND LEGITIMATE INTERESTS CANNOT DEFEND THEM AGAINST ABUSE OF PUBLIC ADMINISTRATION. ONE OF THE SUBJECTS FOR REFERRAL TO THE ADMINISTRATIVE COURT, AS A “DEFENDER” OF FUNDAMENTAL RIGHTS AND FREEDOMS, IS THE ADVOCATE OF THE PEOPLE, THAT THIS INSPECTION CARRIED OUT, ACCORDING TO ITS ORGANIC LAW, IF IT CONSIDERS THAT ACT OR REFUSAL ILLEGALITY ADMINISTRATIVE AUTHORITY TO ACHIEVE LEGAL PREROGATIVES MAY NOT BE REMOVED FROM OFFICE ONLY BY JUSTICE, COURT MAY REFER TO THE ADMINISTRATIVE COURT.

KEY WORDS: ADMINISTRATIVE COURT, INJURED FUNDAMENTAL RIGHTS, SUBJECT OF INDICTMENT, THE ADVOCATE OF THE PEOPLE.

Introducere

Insuficienta controlului jurisdicțional asupra administrației publice, datorată faptului că judecătorul este lipsit de putere în fața lacunelor legislative sau redactării defectuoase a textelor legale, dar cauzată, în egală măsură și de lipsa de rapiditate și accesibilitate la instanța de judecată a condus treptat în statele occidentale la instituirea unor autorități însărcinate cu controlul administrației prin alte mijloace. Printre acestea, Ombusmanul sau mediatorul ocupă un loc important. Acest organ de control își realizează misiunea într-o manieră administrativă, controlul pe care-l exercită desfășurându-se asupra activității autorităților administrației publice iar rezultatele intervenției sale se aseamănă cu cele ale unui judecător, deoarece soluționează o reclamație, o plângere cu care este sesizat de cineva ce se consideră vătămat prin acțiunea unei astfel de autorități. Este motivul pentru care această instituție este dificil de încadrat strict științific, într-una sau alta din cele trei puteri tradiționale ale statului. Și în doctrina românească postdecembristă, Ombudsmanul a fost privit ca o instituție democratică, independentă, a cărei implementare necesită timp, un cadru democratic, cultural, în special politico-juridică,

solicitudine și autorități dispuse să coopereze și să înlăture din activitatea lor greșelile sau abuzurile la adresa drepturilor și libertăților cetățenești¹.

Avocatul Poporului este denumirea constituțională sub care s-a organizat și funcționează în România clasică instituție a ombusmanului. Această instituție juridică a „Ombusman-ului” a apărut în Suedia acum două secole și s-a impus în sistemele constituționale ca un sistem de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale ale individului în raporturile sale cu puterea executivă. Este o instituție democratică ce-și demonstrează eficiența în societățile cu grad ridicat de civilizație; aceasta pentru că „ocrotitorul” drepturilor și libertăților – fie că se numește ombusman, comisar al poporului sau avocat al poporului – nu are propria putere de decizie, modalitatea sa de acțiune fiind cooperarea, intervenția, bunele oficii pe care le depune pe lângă autoritățile executive pentru a le determina să intre în legalitate atunci când au încălcat drepturile și libertățile persoanelor.²

Instituția juridică a Avocatului Poporului nu a existat în tradiția constituțională românească, ea fiind statuată pentru prima dată prin Constituția din 1991, receptându-se astfel experiența statelor cu democrație avansată în domeniul apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățeanului.

Constituantul român a optat pentru denumirea Avocatul Poporului, considerându-se că este denumirea care exprimă cel mai clar rolul, semnificațiile juridice ale acestei instituții, Avocatul Poporului fiind aceea persoană independentă care încearcă să deblocheze conflictele cetățean – administrație publică, conflicte datorate îndeosebi birocratismului.³

Sediul materiei îl reprezintă articolele 58-60 din Constituția României, Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatului Poporului cu modificările și completările ulterioare.⁴ În temeiul dispozițiilor constituționale și legale, Avocatul Poporului se poate autosesiza în probleme ce țin de competența sa, acesta putând face anchete, formula recomandări. Potrivit art. 59 din Constituția României revizuită, Avocatul Poporului își exercită atribuțiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile și libertățile lor, în limitele stabilite de lege.

Potrivit art. 1 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 republicată instituția Avocatul Poporului are drept scop apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor în raporturile acestora cu autoritățile publice. Avocatul Poporului primește și repartizează cererile făcute de persoanele lezate prin încălcarea drepturilor sau libertăților cetățenești de către autoritățile administrației publice și decide asupra acestor cereri; urmărește rezolvarea legală a cererilor primite și cere autorităților sau funcționarilor administrației publice în cauză încetarea încălcării drepturilor și libertăților

---

¹ Dana Apostol Tofan, *Raporturile Avocatului Poporului cu jurisdicția constituțională*, în Revista Transilvană de Științe Administrative nr. 2(29)/2011, p.18

² Zoica Zamfirescu, *Sistemul actual constituțional românesc*, Editura Sitech, Craiova, 2005, p. 116

³ Mihai Constantinescu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *Constituția României revizuită – comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2004, p. 116

⁴ Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatului Poporului publicată în M. Of. Nr. 48/20.03.1997, modificată prin: Legea nr. 125/1998 publicată în M.Of. nr. 229/24 iunie 1998; Legea nr.181/2002 publicată în M.Of. nr. 268/22 aprilie 2002; Legea nr. 233/2004 publicată în M.Of. nr. 553/ 22 iunie 2004; republicată în M. Of. Nr. 844 /15 sept. 2004; modificată prin: Legea nr. 383/2007 publicată în M.Of.nr. 900/28 dec. 2007; Legea nr. 258/2010 publicată în M.Of. nr. 847/17 dec.2010; republicată în M.Of. nr. 277/15 aprilie 2014; modificată prin OUG nr. 48/2014 publicată în M.Of.nr. 485/30 iunie 2014 aprobată cu modificări prin Legea nr. 181/2014 publicată în M.Of.nr. 6 /06.01.2015

cetățenești, repunerea în drepturi a petiționarului și repararea pagubelor(art. 13 lit.b și c din Legea nr. 35/1997)

Potrivit art. 22 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 Avocatul Poporului are dreptul să facă anchete proprii, să ceară autorităților administrației publice orice informații sau documente necesare anchetei, să audieze și să ia declarații de la conducătorii autorităților administrației publice și de la orice funcționar care poate da informațiile necesare soluționării cererii.

În cazul în care, în urma cererilor făcute, Avocatul Poporului constată că plângerea persoanei lezate este întemeiată, el va cere în scris autorității administrației publice care a încălcat drepturile acesteia să reformeze sau să revoce actul administrativ și să repare pagubele produse, precum și să repună persoana lezată în situația anterioară.

Autoritățile publice în cauză vor lua măsurile necesare pentru înlăturarea ilegalităților constatate, repararea pagubelor și înlăturarea cauzelor care au generat sau au favorizat încălcarea drepturilor persoanei lezate și îl vor informa despre aceasta pe Avocatul Poporului. În cazul în care autoritatea administrației publice sau funcționarul public nu înlătură, în termen de 30 de zile de la data sesizării, ilegalitățile comise, Avocatul Poporului se adresează autorităților administrației publice ierarhic superioare, care sunt datoare să îi comunice, în termen de cel mult 45 de zile, măsurile luate.

Aceasta este procedura de control pe care o exercită instituția Avocatului Poporului în conformitate cu reglementările legale în vigoare, iar în situația în care, în urma derulării acestei proceduri, se apreciază că ilegalitatea unui act administrativ sau refuzul autorității administrative de a-și realiza atribuțiile legale nu poate fi înlăturată decât prin justiție, poate fi sesizată instanța de contencios administrativ. Introducerea Avocatului Poporului ca subiect de sesizare a instanței de contencios reprezintă o garanție a protejării interesului public și asigurarea respectării lui, în conformitate cu prevederile legale.

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică este un drept fundamental, încadrat tradițional în marea categorie a drepturilor garanții, alături de dreptul de petiționare, cu care se află într-o strânsă corelație. Articolul 52 din Constituție este temeiul constituțional al răspunderii autorităților publice pentru vătămarile produse cetățenilor prin încălcarea sau nesocotirea drepturilor, libertăților, și, după revizuirea Constituției din 2003, realizată în acest caz pentru corelarea cu art.21⁵ și a intereselor legitime ale acestora⁶.

Prin Constituție, România este proclamată stat de drept, democratic și social, care se organizează potrivit principiului și echilibrului puterilor: legislativă, executivă și judecătorească, iar în mod firesc, pentru funcționarea celor trei puteri, subzistă necesitatea existenței unor raporturi constante între ele, care presupun o colaborare permanentă, cât și un control reciproc, iar în ceea ce privește controlul judecătorec asupra activității administrației publice, acesta se poate „traduce” prin conceptul de contencios administrativ. Astfel, contenciosul administrativ, ca element esențial și indispensabil al statului de drept, reprezintă forma democratică de reparare a încălcărilor săvârșite de către organele și autoritățile administrative, de limitare a puterii arbitrară a acestora, de asigurare a drepturilor individuale administrațiilor, sau, mai sintetic, forma

---

⁵ Art. 21 din Constituția României intitulat “Accesul liber la justiție” precizează în: alin. (1): “Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime”; alin. (2): “Nici o lege nu poate îngădi exercitarea acestui drept”; alin.(3): “Părțile au dreptul la un process echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil”.

⁶ Mihai Constantinescu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *op.cit.*, p. 106

juridică de apărare a particularilor – persoane fizice sau juridice – împotriva abuzurilor administrației publice.⁷ Legea care reglementează instituția contenciosului administrativ este legea nr. 554/2004 cu modificările și completările ulterioare.⁸ Legea organică în materie, prin art. 2 alin. (1) lit. f) oferă o definiție acestei instituții a contenciosului administrativ, text potrivit căruia prin contencios administrativ se înțelege activitatea de soluționare, de către instanțele de contencios administrativ competente potrivit legii organice, a litigiilor în care cel puțin una din părți este o autoritate publică, iar conflictul s-a născut fie din emiterea sau încheierea, după caz, a unui act administrativ, fie prin nesoluționarea în termenul legal ori din refuzul nejustificat de a rezolva o cerere referitoare la un drept sau la un interes legitim.

Legitimarea procesuală specială a Avocatului Poporului. Anumite aspecte privind originea concepției.

Introducerea instituției Avocatului Poporului printre subiectele care au legitimare procesuală activă specială în materia contenciosului administrativ vine după o dezbarere începută încă în perioada de aplicabilitate a Legii nr. 29/1990, așa cum precizează Dacian Cosmin Dragoș în lucrarea sa „Legea contenciosului administrativ. Comentarii și explicații”(2005). Atât în faza de proiect, cât și în forma inițială a Legii nr. 554/2004, acest aspect al calității procesuale speciale a Avocatului Poporului, a constituit subiectul unor dispute teoretice pro și contra atribuirii calității de subiect de sesizare a instanței de contencios administrativ a Avocatului Poporului. Profesorul Antonie Iorgovan propunea, din 1996, ca și Avocatului Poporului să-i fie recunoscută legitimarea procesuală activă în litigiile de contencios administrativ, propunere care nu s-a materializat în dispozițiile Legii nr. 35/1997. Pe parcursul procesului de adoptare a legii, Avocatul Poporului în funcție, dar și Guvernul, în punctele lor de vedere, au criticat inițiativa din proiect, considerând că instituția în cauză nu se poate substitui cetățenilor în exercitarea drepturilor lor procesuale, nu poate prelua interesele cetățenilor, deoarece acest aspect ar fi împotriva spiritului instituției, ale cărei origini se află în instituția Ombusman-ului nordic și

---

⁷ Constantin Grigoraș, *Contenciosul administrativ potrivit noului Cod de procedură civilă*, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 6-8

⁸ Legea nr. 554/2004 cu modificările și completările aduse prin: Legea nr. 262/2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 554/2004 (M.Of. nr. 510 din 30 iulie 2007); DCC nr. 797/2007(M.Of. nr. 707 din 19 octombrie 2007); Legea nr. 97/2008 privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 100/2007 pentru modificarea și completarea unor actenormative în domeniul justiției(M.Of. nr. 294 din 15 aprilie 2008); Legea nr. 100/2008 pentru modificarea alin. (1) al art.9 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (M. Of. Nr. 375 din 18 mai 2008); Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor (M.Of. nr. 714 din 25 noiembrie 2010); DCC nr. 302/2011 (M. Of. Nr. 316 din 9 mai 2011); Legea nr. 299/2011 pentru abrogarea alin.(2)al art. 21 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (M.Of. nr. 916 din 25 decembrie 2011); Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 365 din 30 mai 2012); O.U.G. nr. 44/2012 privind modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 606 din 23 august 2012); DCCnr. 1039/2012 (M.Of. nr. 61 din 29 ianuarie 2013); O.U.G. nr. 4/2013 (M.Of.nr. 68 din 31 ianuarie 2013) - *prorogă termenul de intrare în vigoare a Legii nr. 134/2010 până la 15 februarie 2013*; Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 89 din 12 februarie 2013); Legea nr. 138/2014 publicată în [M.Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014](#).

european, care abordează în activitatea sa o etică necontencioasă de soluționare a petițiilor, utilizând în acest sens procedura medierii, fără a declanșa un proces.⁹

Din opinia lui Dacian Cosmin Dragoș reiese faptul că ar fi excesiv ca Avocatul Poporului să introducă el însuși acțiunea în contencios administrativ, când poate să îndrume petiționarul în sensul intentării unei acțiuni, Avocatul Poporului neputând asista petiționarul pe tot parcursul procesului, deoarece s-ar transforma într-un avocat pledant, acest aspect neregăsindu-se în menirea instituției Avocatului Poporului.¹⁰

O sugestie referitoare la Proiectul legii contenciosului administrativ a venit de la Curtea de Apel Ploiești, sub semnătura Președintelui Pantelimon Popa, care propunea ca persoana fizică în numele căreia se introduce acțiunea la instanța de contencios administrativ să dobândească calitatea de reclamant numai dacă își însușește acțiunea formulată de Avocatul Poporului.¹¹

Prin Legea nr. 554/2004 s-a prevăzut posibilitatea Avocatului Poporului de a avea calitate procesuală activă în litigiile de contencios administrativ. În varianta inițială a Legii nr. 554/2004, art. 1 alin. (3) arăta că „*Avocatul Poporului, ca urmare a controlului realizat, potrivit legii sale organice, în baza unei sesizări a unei persoane fizice, dacă apreciază că ilegalitatea actului sau excesul de putere al autorității administrative nu poate fi înlăturat decât prin justiție, poate sesiza instanța competentă de contencios administrativ de la domiciliul petentului. Petiționarul dobândește, de drept, calitatea de reclamant, urmând a fi citat în această calitate*”. Acțiunile introduse de Avocatul Poporului nu mai puteau fi retrase, conform prevederilor inițiale ale art. 28 alin.(2) din Legea contenciosului administrativ¹².

Avocatul Poporului a sesizat Curtea Constituțională, înainte de promulgarea acestei legi a contenciosului administrativ, invocând neconstituționalitatea acestor articole din proiectul legii care se refereau la conferirea calității procesuale active acestei instituții, motivând că acestea ar încălca art. 21 alin. (1) și art. 52 alin.(1) din Constituție. Astfel, Avocatul Poporului a subliniat faptul că, în conformitate cu art. 21 alin.(1) din Constituție, care consacră principiul accesului liber la justiție, orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, iar contrar acestor prevederi, art. 1 alin.(3) din Legea contenciosului administrativ înscrie Avocatul Poporului între subiectele de sesiză cu privire la exercitarea acțiunii în contencios administrativ și acordă acestuia posibilitatea de a investi instanța de contencios administrativ cu o acțiune formulată în numele unei persoane fizice. Prin exercitarea acestei atribuții, Avocatul Poporului s-ar substitui persoanei fizice în exercitarea drepturilor sale procesuale, persoana fizică dobândind automat calitate procesuală activă, contrar literei și spiritului principiului liberului acces la justiție, în sensul căruia persoana fizică are posibilitatea, iar nu obligația de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor sale legitime, într-o cauză administrativă. În sensul dispozițiilor constituționale ale art. 21, persoana fizică este cea care decide dacă se adresează sau nu justiției, pentru apărarea drepturilor și a

---

⁹ Dacian Cosmin Dragoș, *Legea contenciosului administrativ. Comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2005, p. 11 apud A. Iorgovan, *Noua lege a contenciosului administrativ – geneză și explicații*, Editura Roata, București, 2004, p. 48-55

¹⁰ Dacian Cosmin Dragoș, op.cit., p. 12

¹¹ Antonie Iorgovan, *Comentariu privind unele puncte de vedere referitoare la Proiectul Legii contenciosului administrativ*, în *Revista de drept public*, nr. 3/2004, Editura All Beck, București, p. 85

¹² art. 28 alin.(2) din Legea contenciosului administrativ: „*Acțiunile introduse de Avocatul Poporului, de Ministerul Public, de prefect și de Agenția Națională a Funcționarilor Publici, precum și cele introduse împotriva actelor administrative normative nu mai pot fi retrase.*”

libertăților sale, o interpretare contrară ducând la concluzia că persoana fizică poate fi obligată să-și valorifice drepturile în justiție și să dobândească automat calitate procesuală activă într-un conflict administrativ.¹³ De asemenea, s-a arătat că art. 28 din Lege, care prevede că, odată declanșată, acțiunea în contencios administrativ nu mai poate fi retrasă, echivalează cu încălcarea art. 21 din Constituție, în sensul căruia persoana care are dreptul de a se adresa justiției are implicit și dreptul de a renunța la acțiunea prin care a sesizat instanța.

În ceea ce privește încălcarea prin textele de lege ce fac obiectul sesizării a art. 52 alin.(1) din Constituție, potrivit căruia numai persoana vătămată poate aprecia dacă un anumit act administrativ i-a vătămat sau nu un drept ori un interes legitim și, respectiv numai aceasta este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei, se arată că inițierea unei acțiuni în contencios administrativ de către Avocatul Poporului, în numele petiționarului, ar echivala cu preluarea intereselor cetățenilor de către această autoritate constituțională. Astfel, se consideră că textele de lege criticate transformă dreptul, ca posibilitate a persoanei fizice de a se adresa justiției, într-o obligație ce are semnificația încălcării libertății persoanei de a alege calea legală de valorificare a dreptului său, și prin aceste dispoziții se conferă Avocatului Poporului calitatea de parte, într-un proces de natură administrativă în care nu are un interes propriu. În același timp, s-a arătat că formularea unei acțiuni în contencios administrativ nu reprezintă o garanție reală sau o măsură de protecție a cetățeanului, atâta timp cât acea persoană, având capacitate procesuală și interes legitim, își poate exercita personal drepturile procesuale, garantarea dreptului la apărare și a liberului acces la justiție semnificând și valorificarea lor în mod personal, în sfera justiției.¹⁴

Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 507/2004 asupra sesizării de neconstituționalitate a prevederilor art.1 alin.(3), art.7 alin.(5), art.11 alin.(3), art.13 alin.(2) și ale art.28 alin.(2) din Legea contenciosului administrativ, publicată în M.Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004, s-a pronunțat în sensul că dispozițiile referitoare la Avocatul Poporului din Legea contenciosului administrativ sunt constituționale, invocând următoarele¹⁵:

► „ În urma revizuirii Constituției, care a introdus printre subiecții care pot sesiza Curtea Constituțională, în cadrul controlului prealabil, asupra constituționalității legilor, precum și direct pe calea excepției de neconstituționalitate și instituția Avocatul Poporului, au fost amplificate atribuțiile acesteia privind apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor în raporturile lor cu autoritățile publice.

Nici o prevedere constituțională nu interzice Avocatului Poporului să apere drepturile și libertățile cetățenilor în raport cu toate autoritățile publice, inclusiv cu autoritatea judecătorească.

► Din analiza textului de lege criticat (art. 1 alin.3) reiese că Avocatul Poporului are posibilitatea de a sesiza instanța de contencios administrativ, în mod circumstanțiat, atunci când, ca urmare a controlului sesizării formulate de o persoană fizică, apreciază că ilegalitatea actului sau excesul de putere al autorității administrative nu poate fi înlăturat decât prin justiție.

---

¹³ A se vedea Cătălin Silviu Săraru, *Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004. Examen critic al Deciziilor Curții Constituționale 2004-2014*, Editura CH Beck, București, 2015, p. 39

¹⁴ Cătălin Silviu Săraru, *op.cit.*, p. 40

¹⁵ Text preluat din DCC nr. 507/2004 asupra sesizării de neconstituționalitate a prevederilor art.1 alin.(3), art.7 alin.(5), art.11 alin.(3), art.13 alin.(2) și ale art.28 alin.(2) din Legea contenciosului administrativ, publicată în M.Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004, www.ccr.ro; A se vedea și Cătălin Silviu Săraru, *op.cit.*, p. 40-41

Instituirea pentru Avocatul Poporului a atribuției referitoare la posibilitatea sesizării instanței de contencios administrativ în condițiile prevăzute de art.1 alin.(3) din legea supusă controlului de constituționalitate asigură atât ocrotirea interesului public, cât și respectarea interesului privat al persoanei fizice ale cărei drepturi, libertăți sau interese legitime au fost vătămăte, fără a fi încălcat art.21 alin.(1) din Constituție. Aceasta deoarece acordarea unei asemenea competențe Avocatului Poporului, precum și celorlalte autorități - prefect, Ministerul Public, Agenția Națională a Funcționarilor Publici - prevăzute de art.1 alin.(4) și (8) din lege, nu exclude și nu limitează dreptul persoanei vătămăte într-un drept al său ori într-un interes legitim de către o autoritate publică de a se adresa justiției. Mai mult, potrivit art.1 din lege, intitulat *"Subiectele de sesiză"¹⁶*, primul subiect de sesiză prevăzut de alin.(1) este persoana. Astfel, potrivit acestui articol al legii: *"Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente, pentru anularea actului, recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim și repararea pagubei ce i-a fost cauzată. Interesul legitim poate fi atât privat, cât și public."* Așa fiind, Curtea nu poate reține că prin dispoziția de lege criticată este încălcat accesul liber la justiție prevăzut de art.21 din Constituție.

► Exercițând atribuția prevăzută de textul de lege criticat, Avocatul Poporului nu se substituie în drepturile procesuale ale cetățeanului, ci îl sprijină pe acesta, inclusiv prin introducerea acțiunii la instanța de contencios administrativ, el fiind singurul care decide continuarea sau nu a procesului împotriva autorității administrative abuzive.

Astfel, petiționarul care, în virtutea legii, a dobândit calitatea de reclamant poate, potrivit regulilor dreptului comun, să declare în fața instanței, la primul termen de judecată, în ce măsură își însușește acțiunea introdusă de Avocatul Poporului, după cum, pe parcursul judecății, poate renunța la acțiune sau poate să o lase în nelucrare. Această procedură își are corespondentul în principiul disponibilității și, în consecință, este în concordanță cu principiul înscris la art.21 alin.(1) din Constituție referitor la accesul liber la justiție.

► în ceea ce privește art.28 alin.(2) din legea criticată Curtea a apreciat că acest articol dispune numai cu privire la acțiunile ce se întemeiază pe apărarea interesului public pe care Avocatul Poporului le poate introduce la instanța de contencios administrativ, iar nu cu privire la acțiunile pe care acesta le poate promova în numele persoanelor fizice, în condițiile art.1 alin.(3). Fiind vorba de nesocotirea și încălcarea interesului public, acesta nu poate fi lăsat la aprecierea persoanelor fizice și, ca atare, imposibilitatea retragerii acțiunilor introduse în cadrul contenciosului administrativ obiectiv privește instituția Avocatul Poporului, iar nu persoana fizică al cărei drept sau interes legitim a fost lezat.

De asemenea, nu pot fi retrase acțiunile introduse de Avocatul Poporului care au ca obiect legalitatea unui act administrativ cu caracter normativ, indiferent dacă acestea au fost introduse

---

¹⁶ Prin Legea nr. 262/2007 de modificare și completare a Legii nr. 554/2004, denumirea marginală a art. 1 s-a modificat având următorul cuprins: *"Subiectele de sesizare a instanței"*, noțiunea de *"sesiză"* fiind în concepția unor autori o instituție a dreptului succesoral și nu a dreptului administrativ. Această titulatură *"Subiecte de sesizare a instanței"* a fost preferată de către echipa de redactare a proiectului legii anterior indicate, și de către comisiile parlamentare sesizate în fond, în locul expresiei *"Titularii acțiunii"*, pentru a se pune în consonanță logică denumirea marginală cu substanța reglementării. (Antonie Iorgovan, Liliana Vișan, Alexandru Sorin Ciobanu, Diana Iuliana Pasăre, *Legea contenciosului administrativ (Legea nr. 554/2004) – cu modificările și completările la zi. Comentariu și jurisprudență*, Editura Universul Juridic, București, 2008, p. 24-25).

la instanța de contencios administrativ pe baza sesizării unei persoane fizice în temeiul alin.(3) al art.1 sau au fost introduse din oficiu. În virtutea principiului disponibilității, cetățeanul care a făcut plângerea ce a stat la baza acțiunii introduse de Avocatul Poporului poate să renunțe, în orice fază a procesului, la judecata picinii.

► În temeiul art.59 din Constituție, exercitându-și atribuțiile ce-i revin potrivit Legii nr.35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, acesta urmărește rezolvarea legală a cererilor primite și cere autorităților sau funcționarilor administrației publice în cauză încetarea încălcării drepturilor și libertăților cetățenești, repunerea în drepturi a petiționarului și repararea pagubelor, potrivit modalităților prevăzute de aceeași lege. Așadar, cetățeanul se adresează instituției Avocatul Poporului în virtutea dreptului său de petiționare, pe când acestuia din urmă i se conferă prin Legea contenciosului administrativ posibilitatea de a veni în sprijinul cetățeanului și pe calea acțiunii în justiție, în mod circumstanțiat, în condițiile legii, fără ca prin aceasta dispozițiile criticate să echivaleze "cu o extindere a dreptului de petiționare în sfera accesului liber la justiție".

► În legătură cu susținerea potrivit căreia posibilitatea persoanei fizice de a se adresa justiției se transformă într-o obligație care semnifică încălcarea libertății acesteia de a alege calea legală de valorificare a dreptului său, ceea ce încalcă prevederile art.52 din Constituție referitoare la "*Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică*", Curtea constată că instituirea unei asemenea competențe pentru o autoritate publică reprezintă o garanție a protejării interesului public și asigurarea respectării lui, în limitele și în condițiile legii.”

A existat și o opinie separată în ceea ce privește această D.C.C. nr. 507/2004 a unui judecător al Curții Constituționale, la opinia acestuia achiesând și alți autori din literatura de specialitate¹⁷.

Avocatul Poporului – subiect de sesizare a instanței de contencios administrativ potrivit Legii nr. 554/2004. Succintă abordare teoretică în ceea ce privește acțiunea Avocatului Poporului în contencios administrativ

Sesizarea instanței de judecată se manifestă prin „cererea introductivă” sau „cererea inițială” formulată la instanța de contencios administrativ, fiind expresia „tangibilă” a principiului disponibilității, chiar dacă, uneori, în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege, subiectele de sesizare „speciale” pot introduce acțiunea în beneficiul persoanei fizice lezate printr-un act administrativ ilegal.¹⁸ Un astfel de subiect „special” de sesizare a instanței de contencios administrativ, prevăzut în mod expres în textul de lege este Avocatul Poporului.

Potrivit textului inițial al Legii 554/2004 articolul 1 alin.(3) prevedea că: „*Avocatul Poporului, ca urmare a controlului realizat, potrivit legii sale organice, în baza unei sesizări a unei persoane fizice, dacă apreciază că ilegalitatea actului sau excesul de putere al autorității administrative nu poate fi înlăturat decât prin justiție, poate sesiza instanța competentă de contencios administrativ de la domiciliul petentului. Petiționarul dobândește, de drept, calitatea de reclamant, urmând a fi citat în această calitate*”.

---

¹⁷ A se vedea pentru detalii și Cătălin Silviu Săraru, *op.cit.*, p. 42-43; Conf. dr. Dacian Dragos, *Elemente de drept administrativ, Cap. VI – Contenciosul administrativ*, p. 4, curs online, www.apubb.ro; Dacian Cosmin Dragos, *Legea contenciosului administrativ. Comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2005, p. 20-25

¹⁸ Constantin Grigoraș, *op.cit.*, p. 33

Prin Legea nr. 262/2007 care modifică și completează Legea nr. 554/2004 art. 1 alin. (3) a fost modificat având următorul conținut: „*Avocatul Poporului, în urma controlului realizat, potrivit legii sale organice, dacă apreciază că ilegalitatea actului sau refuzul autorității administrative de a-și realiza atribuțiile legale nu poate fi înlăturat decât prin justiție, poate sesiza instanța competentă de contencios administrativ de la domiciliul petentului. Petiționarul dobândește de drept calitatea de reclamant, urmând a fi citat în această calitate. Dacă petiționarul nu își însușește acțiunea formulată de Avocatul Poporului la primul termen de judecată, instanța de contencios administrativ anulează cererea.*”. Din analiza acestui text se poate observa că, prin art.1 alin. (3) așa cum a fost modificat prin Legea nr. 262/2007, Avocatul Poporului poate fi considerat atât ca titular al acțiunii în contencios administrativ obiectiv¹⁹ pentru anularea unui act administrativ, când Avocatul Poporului apără ordinea de drept care protejează drepturile cetățeanului, introducând aceste acțiuni în nume propriu și care nu mai pot fi retrase, cât și ca titular al unei acțiuni în contencios administrativ subiectiv²⁰, când Avocatul Poporului sprijină cetățeanul, și care sunt guvernate de principiul disponibilității, petiționarul, având opțiunea de a-și însuși sau nu acțiunea formulată de Avocatul Poporului la primul termen de judecată, urmând ca, în cazul în care acțiunea nu este însușită de către petiționar, instanța de contencios administrativ să anuleze cererea. De asemenea din analiza acestui text se poate observa că legiuitorul a eliminat excesul de putere al autorității administrative înlocuindu-l cu refuzul autorității administrative de a-și realiza atribuțiile legale, însă într-o opinie din literatura de specialitate²¹, refuzul autorității administrative de a-și realiza atribuțiile legale despre care se face vorbire în art.1 alin.(3) are tot semnificația unui refuz nejustificat de a soluționa o cerere care trebuie exprimat explicit cu exces de putere, o atare concluzie putându-se desprinde și din teza a II-a art.2 alin.(1) lit.i) din lege potrivit căreia este asimilat refuzului nejustificat de a soluționa o cerere și nepunerea în executare a actului administrativ emis ca urmare a soluționării favorabile a cererii sau, după caz, a plângerii prealabile.

Acțiunile promovate de Avocatul Poporului în contencios administrativ apar ca un instrument juridic în conflictele dintre persoanele fizice și autoritățile administrației publice, la care această instituție apelează numai după ce epuizează celelalte mijloace specifice activității sale, fiind necesară menționarea motivelor pentru care se apreciază că acțiunea judiciară este singura posibilă, această concluzie rezultând din folosirea de către legiuitor a sintagmei „în urma controlului realizat” și, „dacă apreciază că ilegalitatea actului sau refuzul autorității de a-și realiza atribuțiile legale nu poate fi înlăturat decât prin justiție”.

Din dispozițiile art. 1 alin.(3) modificat prin Legea nr. 262/2007, legiuitorul a eliminat sintagma „în baza sesizării unei persoane fizice”, drept condiție a formulării acțiunii în contencios administrativ obiectiv de către Avocatul Poporului, soluție care s-a impus, în considerarea faptului că, atât dispozițiile art.59 alin.(1) din Constituția revizuită, cât și

---

¹⁹ Prin *contencios administrativ obiectiv* se înțelege acea formă judecătorească de control al legalității actelor administrative care are ca scop respectarea legii. (Anton Trăilescu, Alin Trăilescu, *Legea contenciosului administrativ. Comentarii și explicații*, Editura CH Beck, București, 2013, p.6)

²⁰ Prin *contencios administrativ subiectiv* se înțelege acel control judecătorec al actelor administrative care poate fi promovat numai de persoana al cărei drept a fost lezat prin activitatea ilicită a administrației publice, acest tip de contencios fiind fondat pe un drept subiectiv. (Anton Trăilescu, Alin Trăilescu, *op.cit.*, , p.5)

²¹ Oliviu Puie, *Recursul administrativ și jurisdicțional în contenciosul administrativ după modificarea Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrative prin Legea nr. 262/2007*, Editura Universul Juridic, București, 2007, p. 265-266

dispozițiile Legii nr. 35/1997 republicată privind organizarea și funcționarea instituției Avocatului Poporului statuează că Avocatul Poporului își exercită atribuțiile atât din oficiu cât și la cererea persoanelor lezate în drepturile și în libertățile lor. În acest context, faptul că legiuitorul a eliminat sintagma „în baza unei sesizări a unei persoane fizice”, nu presupune totuși faptul că Avocatul Poporului nu și-ar putea exercita atribuțiile în baza sesizării unei persoane, o astfel de concluzie putându-se desprinde din conținutul tezei a II-a a art. 1 alin.(3) care menționează petiționarul, altminteri petiționarul nu ar putea dobândi de drept calitatea de reclamant după cum prevăd dispozițiile tezei a II-a a art. 1 alin.(3) din lege.²²

Privitor la actele sau faptele administrative ilegale asupra cărora Avocatul Poporului sesizează autoritățile administrației publice, s-a constatat că, potrivit art.21 alin. (2) din Legea nr. 35/1997 republicată sunt asimilate actelor administrative tăcerea administrației și emiterea tardivă a actelor (în sensul Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ nesoluționarea în termenul legal a unei cereri), spre deosebire de Legea nr. 554/2004 care asimilează actului administrativ unilateral doar refuzul nejustificat de a rezolva o cerere²³ și nesoluționarea în termenul legal a unei cereri²⁴, aspect care duce la concluzia că, prin necorelarea dispozițiilor Legii nr. 35/1997 republicată cu dispozițiile Legii nr. 554/2004, sfera actelor administrative supuse controlului de către Avocatul Poporului este mai extinsă față de actele administrative care pot face obiectul acțiunii în contencios administrativ exercitată de către alți subiecți care pot introduce acțiunea.²⁵

Potrivit art.7 alin.(5) prima parte din Legea nr. 554/2004, în cazul acțiunilor introduse de Avocatul Poporului procedura prealabilă nu este obligatorie, iar în ceea ce privește termenul pentru introducerea acțiunii la instanța competentă de contencios administrativ, în cazul acțiunilor în contencios administrativ obiectiv, când procedura prealabilă nu este obligatorie, termenul este de 6 luni și curge de la data când s-a cunoscut existența actului nelegal de către autoritățile publice abilitate de lege să promoveze aceste acțiuni.²⁶

În literatura de specialitate s-a conturat opinia²⁷ potrivit căreia legitimarea procesuală activă specială a Avocatului Poporului ar putea pune într-un con de umbră dispozițiile legale care condiționează acțiunea directă în contencios administrativ de îndeplinirea unor formalități, precum termenul de introducere și procedura prealabilă, în sensul că, persoana fizică, care nu efectuează procedura prealabilă sau care pierde termenul de sesizare directă a instanței de contencios administrativ(6 luni de la comunicarea actului), se poate adresa Avocatului Poporului, pentru care termenul de sesizare a instanței curge de la data la care a cunoscut existența actului nelegal, adică din momentul sesizării de către petiționar. În acest sens, lipsa de diligență a persoanei fizice poate fi acoperită prin apelarea la sprijinul procesual al Avocatului Poporului,

---

²² Oliviu Puie, *op.cit.*, p. 266

²³ Art. 2 alin. (1) lit.i) din Legea nr. 262/2007: prin *refuz nejustificat de a soluționa o cerere se înțelege* “*exprimarea explicită, cu exces de putere, a voinței de a nu rezolva cererea unei persoane; este asimilată refuzului nejustificat și nepunerea în executare a actului administrativ emis ca urmare a soluționării favorabile a cererii sau, după caz, a plângerii prealabile*”;

²⁴ Art. 2 alin. (1) lit.h) din Legea nr. 262/2007: prin *nesoluționare în termenul legal a unei cereri se înțelege* “*faptul de a nu răspunde solicitantului în termen de 30 de zile de la înregistrarea cererii, dacă prin lege nu se prevede alt termen*”;

²⁵ Oliviu Puie, *op.cit.*, p. 270

²⁶ Anton Trăilescu, Alin Trăilescu, *op.cit.*, p. 63, 93

²⁷ Dacian Cosmin Dragoș, *op.cit.*, p. 32

efectul fiind reînvierea termenelor de contestare, Avocatul Poporului nefiind obligat să exercite acțiunea.

Potrivit reglementărilor legale, Avocatul Poporului poate sesiza instanța de contencios administrativ de la domiciliul persoanei vătămate pentru anularea unui act administrativ prin care se încalcă un drept sau un interes legitim al acestei persoane, în cazul în care revocarea sau modificarea actului nu poate fi obținută pe cale administrativă, iar această acțiune poate continua numai dacă particularul reclamant nu renunță la judecată. În cazul în care, petiționarul nu își însușește acțiunea la primul termen de judecată, instanța de contencios administrativ anulează cererea.

În ceea ce privește citarea Avocatului Poporului, în condițiile contenciosului administrativ subiectiv, Avocatul Poporului ar urma să fie citat ca „apărător” oficial al cetățeanului, în timp ce, în contenciosul obiectiv, acesta se citează ca titular al acțiunii de ordine publică.²⁸ Analizând problema citării Avocatului Poporului în litigiile de contencios administrativ reglementate de art. 1 alin.(3) din legea contenciosului administrativ, din perspectiva practicianului, se poate susține că este necesară citarea acestei instituții, în calitate de reclamant, avându-se în vedere împrejurarea că este vorba de subiectul de drept care promovează acțiunea dedusă judecării. Activitatea judiciară nu se poate declanșa din oficiu, ci la cererea persoanei interesate, în apărarea unui drept subiectiv sau interes legitim.²⁹ Într-o altă opinie³⁰, în cazul contenciosului administrativ subiectiv, când acțiunea promovată de Avocatul Poporului are ca obiect un act administrativ individual, petiționarul are două opțiuni: fie să își însușească acțiunea formulată de Avocatul Poporului, caz în care aceasta continuă, însă Avocatul Poporului nu se mai citează, pentru că în acest context menirea instituției este aceea de a rămâne echidistantă față de părțile litigiului în raport de atribuțiile stabilite prin Legea nr. 35/1997, fie să nu procedeze în această modalitate, caz în care cererea se anulează, în timp ce în cazul contenciosului administrativ obiectiv, acțiunile sunt introduse de Avocatul Poporului în nume propriu, pentru apărarea ordinii de drept, în acest context, citarea Avocatului Poporului fiind obligatorie.

Concluzionând, această instituție a Avocatului Poporului³¹ este și rămâne un garant al exercitării drepturilor fundamentale de către cetățeni, rolul său rezumându-se la sprijinirea celui vătămat într-un drept al său sau într-un interes legitim, pentru preluarea misiunii de protecție a acestuia, față de autoritățile administrației publice, de către instanțele de contencios administrativ.

Bibliografie

Acte normative

- Constituția României revizuită
- Legea nr. 554/2004 cu modificările și completările aduse prin: Legea nr. 262/2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 554/2004 (M.Of. nr. 510 din 30 iulie 2007); DCC nr.

---

²⁸ Antonie Iorgovan, Liliana Vișan, Alexandru Sorin Ciobanu, Diana Iuliana Pasăre, *op.cit.*, p. 32

²⁹ Ibidem

³⁰ Iuliana Rîciu, *Procedura contenciosului administrativ*, Editura Hamangiu, București, 2009, p. 98-99

³¹ Din informațiile de pe site-ul www.avp.ro nu rezultă că s-ar fi introdus de către Avocatul Poporului vreo acțiune întemeiată pe art. 1 alin.(3) din Legea nr. 554/2004 – legea contenciosului administrativ, la instanța de contencios administrativ.

797/2007(M.Of. nr. 707 din 19 octombrie 2007); Legea nr. 97/2008 privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 100/2007 pentru modificarea și completarea unor actenormative în domeniul justiției(M.Of. nr. 294 din 15 aprilie 2008); Legea nr. 100/2008 pentru modificarea alin. (1) al art.9 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (M. Of. Nr. 375 din 18 mai 2008); Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor (M.Of. nr. 714 din 25 noiembrie 2010); DCC nr. 302/2011 (M. Of. Nr. 316 din 9 mai 2011); Legea nr. 299/2011 pentru abrogarea alin.(2)al art. 21 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (M.Of. nr. 916 din 25 decembrie 2011); Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 365 din 30 mai 2012); O.U.G. nr. 44/2012 privind modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 606 din 23 august 2012); DCCnr. 1039/2012 (M.Of. nr. 61 din 29 ianuarie 2013); O.U.G. nr. 4/2013 (M.Of.nr. 68 din 31 ianuarie 2013) -*prorogă termenul de intrare în vigoare a Legii nr. 134/2010 până la 15 februarie 2013*; Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 89 din 12 februarie 2013); Legea nr. 138/2014 publicată în [M.Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014](#).

- Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatului Poporului publicată în M. Of. Nr. 48/20.03.1997, modificată prin: Legea nr. 125/1998 publicată în M.Of. nr. 229/24 iunie 1998; Legea nr.181/2002 publicată în M.Of. nr. 268/22 aprilie 2002; Legea nr. 233/2004 publicată în M.Of. nr. 553/ 22 iunie 2004; republicată în M. Of. Nr. 844 /15 sept. 2004; modificată prin: Legea nr. 383/2007 publicată în M.Of.nr. 900/28 dec. 2007; Legea nr. 258/2010 publicată în M.Of. nr. 847/17 dec.2010; republicată în M.Of. nr. 277/15 aprilie 2014; modificată prin OUG nr. 48/2014 publicată în M.Of.nr. 485/30 iunie 2014 aprobată cu modificări prin Legea nr. 181/2014 publicată în M.Of.nr. 6 /06.01.2015

- DCC nr. 507/2004 asupra sesizării de neconstituționalitate a prevederilor art.1 alin.(3), art.7 alin.(5), art.11 alin.(3), art.13 alin.(2) și ale art.28 alin.(2) din Legea contenciosului administrativ, publicată în M.Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004, www.ccr.ro

Literatură și studii de specialitate

Zoica Zamfirescu, *Sistemul actual constituțional românesc*, Editura Sitech, Craiova, 2005

Mihai Constantinescu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *Constituția României revizuită – comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2004

Constantin Grigoraș, *Contenciosul administrativ potrivit noului Cod de procedură civilă*, Editura Hamangiu, București, 2014

Dacian Cosmin Dragoș, *Legea contenciosului administrativ. Comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2005

Antonie Iorgovan, *Comentariu privind unele puncte de vedere referitoare la Proiectul Legii contenciosului administrativ*, în Revista de drept public, nr. 3/2004, Editura All Beck, București

Cătălin Silviu Săraru, *Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004. Examen critic al Deciziilor Curții Constituționale 2004-2014*, Editura CH Beck, București, 2015

Conf. dr. Dacian Dragoș, *Elemente de drept administrativ, Cap. VI – Contenciosul administrativ*, curs online, www.apubb.ro;

Dacian Cosmin Dragoș, *Legea contenciosului administrativ. Comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2005

Oliviu Puie, *Recursul administrativ și jurisdicțional în contenciosul administrativ după modificarea Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ prin Legea nr. 262/2007*, Editura Universul Juridic, București, 2007

Antonie Iorgovan, Liliana Vișan, Alexandru Sorin Ciobanu, Diana Iuliana Pasăre, *Legea contenciosului administrativ (Legea nr. 554/2004) – cu modificările și completările la zi. Comentariu și jurisprudență*, Editura Universul Juridic, București, 2008

Dana Apostol Tofan, *Raporturile Avocatului Poporului cu jurisdicția constituțională*, în Revista Transilvană de Științe Administrative nr. 2(29)/2011

Iuliana Rîciu, *Procedura contenciosului administrativ*, Editura Hamangiu, București, 2009